

УДК 378.018.8:373.5.011.3-051:80.162.1]:004](045)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/71-2-40>

Валентина КОВАЛЬ,
orcid.org/0000-0002-7698-3600
доктор педагогічних наук,
професор кафедри української мови та методики її навчання
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(Умань, Черкаська область, Україна) v.o.koval@udpu.edu.ua

Лія ЛУКІНА,
orcid.org/0000-0001-6133-5902
аспірант кафедри педагогіки та освітнього менеджменту,
викладач кафедри прикладної лінгвістики, зарубіжної літератури та журналістики
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(Умань, Черкаська область, Україна) lija-lukina@ukr.net

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ПОЛОНІСТІВ

Особливість XXI століття відображена в динамічному розвитку ІТ та Інтернету. Сучасні технології стрімко входять у всі сфери нашого життя. Процес впровадження інформаційних технологій не оминув і сферу освіти. Сьогодні можна говорити не тільки про можливості, але й про необхідність використання інноваційних засобів у навчальному процесі.

Сучасна система освіти зазнає глобальних змін, тому майбутні фахівці мають бути повністю готовими до життя у відкритому інформаційному просторі, розвиваючи навички, необхідні у XXI столітті, з метою забезпечення їх безперервної освіти протягом життя. У сучасному суспільстві ми спостерігаємо нові глобальні тенденції – технологічні, економічні, культурні, екологічні, які входять до складу швидких і нерівномірних процесів глобалізації.

У статті визначено поняття «інформаційно-комунікаційні технології» та «цифрові технології», охарактеризовано технічні можливості обробки інформації за допомогою комп'ютерних технологій, розглянуто цифрові ресурси та їх засоби, які використовують у процесі вивчення польської мови, виділено переваги використання цифрових технологій у процесі професійної підготовки майбутніх учителів польської мови.

Зазначено, що володіння засобами ІКТ – є однією з основних вимог до професійної підготовки не лише майбутнього учителя польської мови, а й інших фахівців.

Доведено, що використання цифрових технологій забезпечує майбутнім учителям-полоністам доступ до нових джерел інформації, підвищує ефективність саморозвитку, відкриває нові можливості для творчого самовираження, формування й розвитку професійних компетентностей, а також дає можливість застосовувати інноваційні методи навчання.

Зроблено висновок, що використання комп'ютерів та інших пристроїв у поєднанні з цифровими інструментами дозволяє студентам відігравати більш активну роль і бути у центрі освітнього процесу. Технології Web 2.0 полегшують студентам створення контенту, співпрацю з колегами, оцінку роботи один одного та заохочують до спільного навчання.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, цифрові технології, Інтернет-ресурси, професійна підготовка, учитель польської мови.

Valentyna KOVAL,*orcid.org/0000-0002-7698-3600**Doctor of Pedagogical Sciences,**Professor at the Department of Ukrainian Language and Teaching Methods**Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University**(Uman, Cherkasy region, Ukraine) v.o.koval@udpu.edu.ua***Liia LUKINA,***orcid.org/0000-0001-6133-5902**Graduate student at the Department of Pedagogy and Educational Management,**Lecturer at the Department of Applied Linguistics, Foreign Literature and Journalism**Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University**(Uman, Cherkasy region, Ukraine) lija-lukina@ukr.net*

DIGITAL TECHNOLOGIES IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE POLONIST TEACHERS

The peculiarity of the 21st century is reflected in the dynamic development of IT and the Internet. Modern technologies are rapidly entering in all spheres of our lives. The process of introducing information technologies has not bypassed the sphere of education. Today, we can talk not only about the possibilities, but also about the necessity of using innovative means in the educational process.

The modern education system is undergoing global changes, therefore, future specialists must be fully prepared for life in the open information space, developing the skills needed in the 21st century in order of to ensure their continuous education throughout life. In modern society, we observe new global trends – technological, economic, cultural, ecological, which are part the rapid and uneven processes of globalization.

The article defines the concepts of «information and communication technologies» and «digital technologies». It characterizes the technical possibilities of information processing with the help of computer technologies, highlights the advantages of using digital technologies in the process of professional training of future teachers of the Polish language.

It is noted that the possession of ICT tools is one of the main requirements for professional training not only of a future teacher of the Polish language, but also of other specialists.

It has been proven that the use of digital technologies provides future Polish teachers with access to new sources of information, increases the effectiveness of self-development, opens up new opportunities for creative self-expression, formation and development of professional competences, and also provides an opportunity to apply innovative teaching methods.

It was concluded that the use of computers and other devices in combination with digital tools allows students to play a more active role and be at the center of the educational process. Web 2.0 technologies make it easier for students to create content, collaborate with colleagues, evaluate each other's work, and encourage collaborative learning.

Key words: *information and communication technologies, digital technologies, Internet resources, professional training, Polish teacher.*

Постановка проблеми. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) суттєво вплинули на зміну підходу до освіти та ролі учителя та учнів у сучасній школі. Вони стерли межу між «цифровими іммігрантами» (учителями) і «цифровими тубільцями» (учнями), оскільки нові технології увійшли в наше життя і стали його невід'ємною частиною. Ми постійно вчимося функціонувати в онлайн-світі, і пандемія та війна додатково показали, що ми можемо робити це все дуже ефективно.

Зростаюча глобальна взаємозалежність сучасних громадян, особливо молодого покоління, вимагають участі в ефективному вирішенні глобальних проблем місцевого та національного суспільного життя. Тому необхідно здійснювати системну та якісну підготовку студентів, а також розвивати важливі ключові компетентності, зокрема цифрові, щоб ефективно функціонувати

в інформаційному суспільстві, заснованому на знаннях в контексті глобалізації та інтернаціоналізації.

Законом України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні», іншими нормативно-правовими актами визначено «необхідність розвитку інформаційного суспільства, орієнтованого на інтереси людей, відкритого для всіх, в якому кожна людина може створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися і обмінюватися ними, мати можливість повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяти суспільному і особистісному розвитку та підвищувати якість життя» (Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні, 2007).

Аналіз досліджень. Проблеми використання сучасних ІК та цифрових технологій в освітньому процесі досліджуються нині досить активно.

Такі вчені як Г. Швавич, В. Толстой, Л. Петречук, Ю. Іващенко, О. Гуляєва, О. Соболенко у навчальному посібнику «Сучасні інформаційно-комунікаційні технології» детально проаналізували поняття, переваги та недоліки ІКТ і їх використання в освітньому процесі.

Варто звернути увагу на ґрунтовні дослідження інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі вчених Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. Серед численних праць учених цього інституту у контексті проблеми нашого дослідження увагу привертають наукові розвідки Л. Сав'юк та О. Войченко, які стосуються залучення молоді до он-лайн курсів; О. Ковтун досліджував проблеми формування комунікативної культури в сучасному інформаційному середовищі; І. Веретінова, О. Попель, Н. Добровольська у своїх дослідженнях особливу увагу звертають на формування навичок іншомовного мовлення у віртуальному середовищі ЗВО.

Особливості використання цифрових технологій у процесі вивчення іноземної мови досліджують В. Краснопольський, Л. Морська, Є. Полат, П. Сердюков та інші.

Можливості інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у вивченні польської мови як іноземної та полоністичній глоттодидактиці зокрема студіюють О. Бамбрович, М. Валкевич, Й. Ласковська, М. Лісецька, Н. Моїсеєнко, Б. Ольчик, Д. Раєвич, М. Франя.

Мета дослідження – аналіз використання цифрових технологій у процесі професійної підготовки майбутніх учителів польської мови.

Виклад основного матеріалу. Підготовка майбутніх учителів іноземних мов регламентується Конституцією України (2021), Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання (англ. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment) (2003), законами України «Про вищу освіту» (2023), «Про освіту» (2019), Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти (2011), Державним стандартом вищої освіти (2021) та ін., у яких наголошується на необхідності оновлення змісту, форм і методів професійної підготовки учителів іноземних мов на основі прогресивного розвитку та запровадження інноваційних технологій навчання.

З розвитком комп'ютерних технологій з'явилися нові стратегії навчання та нова термінологія. Сьогодні досить відомими є такі поняття: CAI (Computer Aided Instruction) – навчання за допомогою комп'ютера, CAL (Computer Assisted

Learning) – вивчення за допомогою комп'ютера, CBI (Computer Based Instruction) – освіта на основі комп'ютерних технологій. Стосовно вивчення іноземних мов були розроблені наступні концепції: CALT (Computer Assisted Language Teaching) – навчання іноземних мов за допомогою комп'ютера, MALL (Mobile Assisted Language Learning) – вивчення мови з використанням мобільних технологій і найпопулярніше CALL (Computer Assisted Language Learning) – вивчення іноземних мов за допомогою комп'ютера.

Оскільки цифрові технології є складовою інформаційно-комунікаційних технологій, спочатку розглянемо поняття інформаційно-комунікаційних технологій.

Поняття інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) походить від англ. Information and communications technology, ICT – часто використовується як синонім до інформаційних технологій (ІТ), хоча ІКТ це загальніший термін (Лукіна, 2023: 80).

«Інформаційно-комунікаційні технології» – технології опрацювання інформації за допомогою комп'ютера та телекомунікаційних засобів (Гресь, Фатєєва, 2016: 108), а цифрові технології – це електронні інструменти, пристрої та ресурси, які обробляють, генерують або зберігають дані.

Отже, до цифрових ресурсів та їх засобів, які використовують у процесі вивчення польської мови можна віднести:

- електронні підручники, посібники та словники;
- автентичні матеріали, тобто матеріали взяті з оригінальних джерел. Сюди належать аудіо- (пісні, радіопередачі, звернення, подкасти, аудіокнижки) та відеоматеріали (художні фільми, документальні фільми, мультфільми, серіали, відео, телепередачі, ток-шоу, інтерв'ю, кліпи, рекламні ролики, трейлери до фільмів тощо);
- спеціальні навчальні ресурси для вивчення польської мови (Po Polsku Po Polsce, Polski.info, Polskijazyk.pl, LingoHut та ін.);
- прикладні програми (MS Word, MS PowerPoint, веб-браузери, вебзастосунки);
- синхронні (за типом Google Meet, ZOOM, Microsoft Teams, Skype) та асинхронні (електронна пошта, чати, форуми, групи в соціальних мережах) засоби навчання;
- електронні додатки та електронні навчальні ігри.

Дослідниці Тесцова О. та Лопата І. зауважують, що новітні інформаційні технології значно розширюють аудиторію студентів, даючи можливість навчатися не лише в Україні, а й пере-

буваючи за її межами. Дистанційне навчання, що стало вимушеною формою здобуття знань із часів COVID-19, і досі триває для України через повномасштабне вторгнення, змушує викладачів вибирати методи та принципи навчання, що були б ефективними у віртуальному освітньому середовищі (Гесцова, Лопата, 2023: 74).

Найпопулярнішою освітньою платформою для дистанційного навчання є Moodle, тобто Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment. Її творцем є австралійський інформатик і педагог Martin Dougiamс. Перша версія платформи була запущена в 2002 році. З тих пір він використовується багатьма установами, пов'язаними з освітою (університетами, коледжами, школами) приватними підприємствами, некомерційними організаціями, лікарнями, бібліотеками тощо.

Використовуючи платформу Moodle, викладач може створювати курси та наповнювати їх контентом: лекціями, допоміжною інформацією, тестами, завданнями, аудіо та відео файлами. Після виконання завдань студентами викладач оцінює роботи та публікує свій коментар. Таким чином платформа Moodle є осередком створення навчального матеріалу та забезпечення ефективної взаємодії між учасниками освітнього процесу.

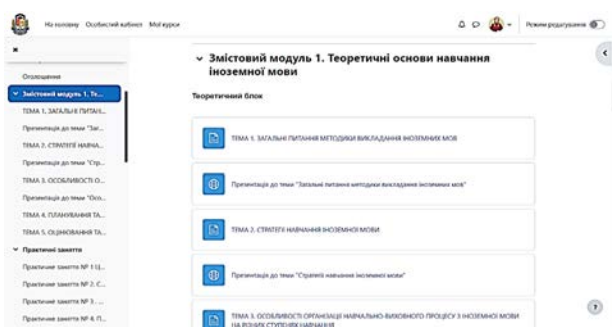

Рис. 1. Навчальний курс на платформі Moodle з дисципліни «Методика навчання польської мови»

Застосування інформаційних технологій суттєво змінило методи викладання багатьох дисциплін, зокрема польської мови. Польська дослідниця Йоланта Ласковська наголошує на тому, що комп'ютер є засобом, який можна по-різному використовувати в глоттодидактиці та який дає змогу застосовувати більш комплексні програми, ніж традиційні, електронні носії, такі як відео- або компакт-диски. Технічні можливості обробки інформації за допомогою комп'ютера можна використати в навчанні:

- як джерело інформації – швидкість пошуку інформації стає неоціненною;
- як засіб формування навичок – граматичні та стилістичні вправи можна виконувати за допомогою комп'ютера для швидкого, цікавого й ефективного закріплення матеріалу;
- як засіб демонстративного навчання – відповідно до принципу демонстративного навчання комп'ютер ефективніше замінює, наприклад, крейду чи дошку;
- як засіб імітації та моделювання – допомога в реконструкції процесів, подій, аналізі та оцінці подій;
- як засіб висловлювання – використовується, наприклад, у коректурних роботах (Laskowska, 2019: 162).

Науковець А. Черненко виділяє такі переваги використання цифрових технологій у процесі навчання майбутніх учителів іноземних мов, а саме: 1) надання великого обсягу автентичної інформації; 2) вплив на всі канали сприйняття за рахунок використання мультимедійних технологій (текст, графіка, звук, мультиплікація, відео); 3) адаптивність; 4) нелінійність надання інформації; 5) висока зацікавленість у навчальному процесі (Черненко, 2019: 196).

Висновки. Розвиток інформаційних технологій зумовлює зміни у навчанні, в тому числі в глоттодидактиці. Такі зміни носять передусім позитивний характер, тому що контекст навчання іноземної мови розширено за рахунок віртуального простору. ІКТ технології урізноманітнюють процес навчання та підвищують мотивацію студентів. Нова навчальна віртуальна реальність допомагає розширювати знання та процес самоосвіти молоді та дорослих.

Використання цифрових технологій у підготовці майбутніх учителів польської мови сприяє вирішенню таких основних дидактичних завдань, а саме: підвищення мотивації студентів до вивчення мови, активізація пізнавальної діяльності, вдосконалення творчих здібностей і готовності до самостійного вивчення мови, індивідуалізація навчання, інтенсифікація навчання, розвиток логіки та мислення.

Перспективним для нашого дослідження є аналіз особливостей використання дистанційних освітніх технологій у професійній підготовці майбутніх учителів польської мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гресь А., Фатєєва В. Особливості застосування інформаційно-комунікаційних технологій у процесі вивчення іноземної мови. *Наукові праці. Педагогіка*. Випуск 258. Том 270. 2016. С. 108–111.
2. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти від 23.11.2011 р. № 1392. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-p#Text> (дата звернення: 20.01.2024).

3. Державний стандарт вищої освіти від 11.05.2021 р. № 520. URL:<https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti> (дата звернення: 20.01.2024).
4. Закон України «Про вищу освіту» Редакція від 27.12.2023. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 20.01.2024).
5. Закон України «Про освіту» № 10 р/2019 від 16.07.2019. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 20.01.2024).
6. Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні» від 9 січня 2007 року № 537-V. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/537-v-5433> (дата звернення: 20.01.2024).
7. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. URL:http://www.khotivnkv.edukit.kiev.ua/Files/downloads/zagalnoyevrop_rekom.pdf (дата звернення: 20.01.2024).
8. Конституція України. URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/commemorative_constitution_2021.pdf (дата звернення: 20.01.2024).
9. Лукіна Л., Теоретичні основи використання інформаційно-комунікаційних технологій у підготовці майбутніх учителів польської мови. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. Випуск 3(206). Кропивницький: Видавничий дім «Гельветика». 2023. С. 78-82.
10. Тесцова О., Лопата І. Роль цифрових технологій у процесі вивчення іноземної мови. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. Випуск 1 (204). 2023. С. 71-76.
11. Черненко А. Цифрові технології у процесі навчання майбутніх учителів іноземних мов. *Збірник наукових праць «Педагогіка та психологія»*. Харків. 2019. Вип. 61. С. 193-200.
12. Laskowska J. Technologie cyfrowe w nauczaniu języka polskiego jako obcego. *Kształwienie polonistyczne cudzoziemców*, № 26. 2019. S. 161-170.

REFERENCES

1. Hres A., Fatieieva V. (2016) Osoblyvosti zastosuvannya informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii u protsesi vyvchennia inozemnoi movy. [Peculiarities of the use of information and communication technologies in the process of learning a foreign language] *Naukovi pratsi. Pedahohika. – Scientific works. Pedagogy*. 258, 270. 108–111. [in Ukrainian].
2. Derzhavnyi standart bazovoi i povnoi zahalnoi serednoi osvity. [State standard of basic and full general secondary education] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-p#Text> (last accessed: 20.01.2024). [in Ukrainian].
3. Derzhavnyi standart vyshchoi osvity. [State standard of higher education] URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti> (last accessed: 20.01.2024). [in Ukrainian].
4. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu». [Law of Ukraine On Higher Education] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (last accessed: 20.01.2024). [in Ukrainian].
5. Zakon Ukrainy «Pro osvitu». [Law of Ukraine On Education] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (last accessed: 20.01.2024). [in Ukrainian].
6. Zakon Ukrainy «Pro osnovni zasady rozvytku informatsiinooho suspilstva v Ukraini». [The Law of Ukraine On the Basic Principles of Information Society Development in Ukraine] URL: <https://www.president.gov.ua/documents/537-v-5433> (last accessed: 20.01.2024). [in Ukrainian].
7. Zahalnoievropeiski Rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia. [Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment] http://www.khotivnkv.edukit.kiev.ua/Files/downloads/zagalnoyevrop_rekom.pdf (last accessed: 20.01.2024). [in Ukrainian].
8. Konstytutsiia Ukrainy. [Constitution of Ukraine] URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/commemorative_constitution_2021.pdf (last accessed: 20.01.2024) [in Ukrainian].
9. Lukina L., (2023) Teoretychni osnovy vykorystannia informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii u pidhotovtsi maibutnikh uchyteliv polskoi movy. [Theoretical foundations of the use of information and communication technologies in the training of future teachers of the Polish language] *Naukovi zapysky. Serii: Filolohichni nauky. – Proceedings. Series: Philological sciences*. 3(206). 78-82. [in Ukrainian].
10. Testsova O., Lopata I. (2023) Rol tsyfrovyykh tekhnolohii u protsesi vyvchennia inozemnoi movy. [The role of digital technologies in the process of learning a foreign language] *Naukovi zapysky. Serii: Filolohichni nauky. – Proceedings. Series: Philological sciences*. 1 (204). 71-76. [in Ukrainian].
11. Chernenko A. (2019) Tsyfrovi tekhnolohii u protsesi navchannia maibutnikh uchyteliv inozemnykh mov. [Digital technologies in the process of training future teachers of foreign languages] *Zbirnyk naukovykh prats «Pedahohika ta psykholohiia»*. – Collection of scientific works «Pedagogy and psychology». 61. 193-200. [in Ukrainian].
12. Laskowska J. (2019) Technologie cyfrowe w nauczaniu języka polskiego jako obcego. [Digital technologies in teaching Polish as a foreign language] *Kształwienie polonistyczne cudzoziemców*. – Polish language education for foreigners, 26. 161-170. [in Polish].